

**TÜM
SÜT, ET ve
DAMIZLIK SIĞIR
YETİŞTİRİCİLERİ
DERNEĞİ**

04 Haziran 2020

TUSEDAD 4. SEKTÖR DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

BİLGİ NOTU

Derneğimizin gelişen gündem ve sektörün ihtiyaçları ile alakalı olarak üyeleri ve sektör temsilcileri ile bir araya geldiği toplantıların dördüncüsü 4 Haziran 2020 tarihinde Saat 20.30'da dijital ortam üzerinden gerçekleştirildi. Dördüncü toplantının konu başlığı "Süt Sektörü ve Süt Piyasalarının Durumu" oldu.

Başkanlığını Dernek Yönetim Kurulu Başkanı Sn. Sencer Solakoğlu ve Moderatörlüğünü Yönetim Kurulu Üyesi Sn.Mehmet Yaşar Özekenci'nin yaptığı toplantıya konuk olarak Ulusal Süt Konseyi Başkanı Prof.Dr. Muhittin Özder Başkanı katıldı.

TÜSEDAD Üyesi yaklaşık 40 katılımcının yanısıra TÜSEDAD Yönetim Kurulu Üyelerinin de katıldığı toplantının açılışı Yönetim Kurulu Başkanı Sn. Sencer Solakoğlu tarafından yapıldı.

Sn.Solakoğlu, TÜSEDAD ile ilgili kısa bilgiler verdikten sonra Ulusal Süt Konseyi ile ilgili olarak, uzun süredir USK toplantılarına katıldığını ancak bu toplantılarda fiyatın ilan edilmeden önce nasıl belirlendiğine dair bazı ön hazırlık toplantılarının yapılması gerektiğini sürekli olarak dile getirdiğini belirtti. Sn. Solakoğlu, USK Başkanı'nın toplantıya katılımları ile bu fırsatı tekrar bulacağını ve üreticilerin talep ve sorunlarını doğrudan kendisi ile paylaşılacağını belirterek toplantının önemine işaret etti. Sn. Solakoğlu, USK içerisinde USK'ya üye olamayan ancak güçlü bir şekilde üreticileri temsil eden kuruluşların bulunduğunu ve bunların başında da TÜSEDAD'ın geldiğini belirterek, Konsey'de temsilin tam ve etkin olarak sağlanabilmesi için üye olmak istediklerini ancak çabalarının yanıtız kaldığını vurguladı. Özellikle Gıda Komitesi'nin oluşturulması ile Merkez Bankası'nın fiyat belirlemede USK'nın etkinliğini azalttığını bu durumun tüm sektör paydaşlarını olumsuz etkilediğini ifade etti.

Sn. Solakoğlu, pandeminin tahmin edilemez bir durum olduğunu bu durum karşısında USK'nın bir yıllık bir fiyat belirlemesi sebebi ile üreticinin artan maliyetleri karşılamakta güçlük çektiğini ve üretimin artık sürdürülebilir olmaktan çıkmak üzere olduğunu sözlerine ekledi.

**TÜM
SÜT, ET ve
DAMIZLIK SIĞIR
YETİŞTİRİCİLERİ
DERNEĞİ**

Ulusal Süt Konseyi Başkanı Sn. Muhittin Özder, bu toplantıya davetlerinden ötürü Yönetim Kurulu Başkanı, Yönetim Kurulu Üyeleri ve üyelerimize teşekkür ederek başladığı toplantıda TÜSEDAD'ın sektör için ne kadar önemli olduğunu bildiklerini ve yapılan çalışmaları takip ettiklerini belirtti. Sn. Özder, TÜSEDAD'ın USK üyeliği hakkında konunun Bakanlığa bir çok kere iletildiğini ancak Konsey'in Yönetmeliğini hazırlayan kuruluşun Bakanlık olması itibarı ile kendilerinden bu konuda bir adım atmalarının beklendiğini ifade etti.

Sn. Özder konuşmasına Başkanlığını yürüttüğü Ulusal Süt Konseyinin yapısını anlatan bir sunum ile devam etti. Sn.Özder, USK'nın Tarım Bakanlığı tarafından AB'ne uyum kapsamında 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 11. Maddesi'ne göre 2008 yılında kurulduğunu, Ülkemizde bu kapsamda çeşitli ürünlerin geliştirilmesi için kurulan Konseyler içerisinde en etkin olarak görev yapan kuruluşun USK olduğunu vurguladı.

Sn. Özder, Konseyin 4 alt grubu bulunduğunu bunlar içerisinde Kamu, Üretici, Sanayici ile Araştırma Kurumları ve STK'ların temsilcilerinin yer aldığını belirterek üreticilerin bulunduğu gruba dikkat çekti ve bu grupta Birlik ve Kooperatif temsilcilerinin bulunduğunu, kendilerinin Bakanlığa başvurarak vakıf ve derneklerin de bu alt gruba üye olmasının olumlu olacağını belirttiklerinde Bakanlık tarafından Dernek ve Vakıf'ların temsilci ve üyelerinin halihazırda bu birlik ve kooperatiflere üye olduğunu ve bu çatılar altında temsil edilebilecekleri yönünde bir görüş aldıklarını ifade etti.

Sn. Özder, sunumuna devam ederek, Ulusal Süt Konseyi'nin faaliyetlerinden bahsetti. Sn. Özder "USK olarak, süt ile ilgili tanıtım, bilinçlendirme, maliyet hesabı gibi faaliyetler yürütmekteyiz. Süt fiyatının belirlenmesinin 2008 yılından sonra Konsey'de yapılması kararlaştırıldı. Bunun dışında Süt İçiyorum Kampanyası başlatıldı. Bu kapsamda kamu spotu, radyo jingle çalışmaları ile sosyal medya hesapları üzerinden çalışmalar yürütüldü. Hepinizin bildiği üzere Uluslararası Süt Federasyonu (IDF) Süt Zirvesi'ni Konseyi'miz ev sahipliğinde İstanbul'da düzenledik. Bu zirvede Çin'e ihracatın yolunu açtık ve neticelendirdik diyebilirim. Ülkemiz süt sektörünü tüm ülkelere çok iyi bir şekilde tanıttık. Yine yakın zamanda yaptığımız faaliyetler arasında Dünya Süt Günü etkinliklerini sayabilirim. 1 Haziran Dünya Süt Günü kapsamında Tarım ve Orman Bakanı Sn. Bekir Pakdemirli'nin katılımları ile kutlamalarımızı gerçekleştirdik. Ayrıca USK olarak düzenli olarak Süt İstatistikleri Kitabı hazırlamaktayız" dedi.

**TÜM
SÜT, ET ve
DAMIZLIK SIĞIR
YETİŞTİRİCİLERİ
DERNEĞİ**

Konsey bünyesinde hazırlanan, süt maliyet çalışması ile ilgili bilgiler veren Sn. Özder, süt fiyatını belirleyen tek faktörün maliyet olmadığını bunun yanında arz ve talebin çok önemli faktörler olduğunu, tek bir maliyet belirlemenin çok zor olduğunu bildiklerini, süt maliyetinin her işletmeye göre farklı olduğunu hatta aynı işletmede haftalık dönemlerde bile maliyetin değişebileceğini ifade etti.

Sn. Özder, USK bünyesinde maliyet çalışmalarına başlamadan önce üyeleri arasında bulunan Üniversite, Araştırma Enstitüleri, Sanayici ve Üreticilerle birlikte 4-5 kez bir araya gelinerek toplantılar düzenlendiğini bu toplantılar sonrasında asgari müştereklerde buluşulduğunu belirterek sözlerine şöyle devam etti. “Maliyet oluşturma kapsamında süt üretici birlikleri, yem fabrikaları, çiftlik ve borsalardan girdi fiyatları alınıyor. Girdi maliyet oranları 10 baş ve üzeri çiftliklerden alınan girdi maliyetleri ile belirleniyor. Burada yem maliyetlerini 2-3 ay vadeli satın alım kriterine göre oluşturuyoruz, maliyeti belirlerken süt hayvanının cinsi Holstein, canlı ağırlığı 600 kg., günlük süt verimi 20 Lt./gün kriterleri üzerinden hareket ediyoruz. Daha önce maliyetler arasında bulunan gübre maliyetini itirazlar üzerine kaldırdık. Bu kapsamda çok sayıda işletmeden yem maliyetlerini topluyoruz. Bunların arasında TÜSEDAD üyesi olan çiftlikler de bulunmakta. Yem fiyatlarını her ay farklı işletmelerden alıyoruz. Bu kapsamda ortalamayı her iki yönde saptıran değerler göz ardı edilerek geriye kalan değerlerin ortalaması alınıyor.”

Sn. Sencer Solakoğlu USK'nın fiyat açıklamadan önce hep üretici tarafından heyecanla beklenendiğini ancak yapılan açıklamalar sonrası zaman zaman kendisi tarafından sert olarak eleştirilen bir kurum olduğunu belirterek, buna rağmen USK'nın Tarım Bakanlığı tarafından kurulan bir kuruluş olması nedeniyle sorunların tamamının USK tarafından çözülmesinin mümkün olamayacağını vurguladı.

Sn. Solakoğlu'nun ardından sözlerine devam eden Sn. Özder “Maliyet hesabında kullanılan rasyona itirazlar oldu. Bu konuda bir çok alternatifi denedik. Kesif yem – kaba yem oranı kaba yem aleyhine iken daha sonra kaba yem lehine değişti. Biz USK olarak hakem pozisyonundayız. Konsey olarak fiyata etki etmemiz söz konusu değildir. Son dönemde Gıda Komitesi tarafından fiyatların belirlenmesine dahil olunması sürecinde sadece üreticilerden değil aynı zamanda bazı sanayicilerden de olumsuz görüşler gelmesine neden oldu. Maliyet konusunda ise USK her zaman ortalama maliyetleri belirlemeye çalıştı. Her iki kesimden gelen aşırı yüksek veya aşırı düşük maliyetleri göz ardı ettik.

**TÜM
SÜT, ET ve
DAMIZLIK SIĞIR
YETİŞTİRİCİLERİ
DERNEĞİ**

Çiğ sütte kalite sistemini 5-6 yıllık bir gecikme ile gündeme getirebildik. İhracat ile ilgili olarak Çin'e ihracatın önündeki engellerin aşılması ciddi bir fırsattır. Bu konuda ülke olarak coğrafi bir avantaja sahibiz, ülkemizin etrafındaki ülkelerin çoğu net süt ithalatçısı durumundadır. Ancak sektör olarak maliyetlerimiz sebebi ile bu ülkelere istediğimiz seviyede ihracat yapamıyoruz. İhracatı artırmamız ile birlikte aynı zamanda iç piyasada da fiyat dengesinin sağlanacağını düşünüyorum” dedi.

Sn. Özder, üreticilerin en büyük sorununun yem maliyeti olduğunu belirterek, bu süreçte TMO'nun daha etkili olarak çalışması gerektiğini ifade etti. Sn. Özder, USK'nın sadece maliyetin açıklandığı bir kurum değil aynı zamanda süte ilişkin her türlü sorunun görüşüldüğü bir platform olduğunu vurguladı.

Konuşmanın bu bölümünde söz alan SETKON Hayvancılık Temsilcisi Serdar Gül, Tarım ve Orman Bakanı Sn. Bekir Pakdemirli'nin 1 Haziran Dünya Süt Gününde süt yem paritesini 1,50 olarak açıklamasını Sn. Muhittin Özder'den değerlendirmesini istedi.

Bunun üzerine Sn. Muhittin Özder paritenin şu an 1,32 seviyelerinde olduğunu ancak USK kurulduğu 2008 yılında paritenin 0,98 civarında olduğunu ifade etti ve süt - yem paritesinin 1,50 olması gerektiğini vurguladı.

SETKON Hayvancılık Temsilcisi Sn. Gül, maliyetlerde endüstriyel ve geleneksel üretim yapan işletmelerin % 50'şer oranda yer aldığını bunun da maliyetin sağlıklı olarak ortaya konmasında sıkıntılar oluşturduğunu ifade ederek, USK'nın rasyon maliyetlerinde bulunan dört kalemin kendi işletmelerine % 40 oranında yansıdığını belirtti. Sn.Gül, açıklanan maliyetin üreticilerin tümünü kapsamı açısından endüstriyel üretim yapan üreticiler ile geleneksel üretim yapan üretici maliyetlerinin ayrılması gerektiğini ifade etti.

Konuyla ilgili olarak söz alan Sn. Muhittin Özder, maliyeti belirlemede amacın ortak bir noktayı bulmak olduğunu belirterek, “Üreticinin ayakta kalması lazım, bunun yanında piyasa dengeleri de var. Hepsine nasıl katkıda bulunuruz bunun hesabını yapıyoruz. Sadece maliyeti artırmanız tüm sorunları çözmüyor. Bu nedenle sadece maliyete endekslenmeyelim” dedi.

**TÜM
SÜT, ET ve
DAMIZLIK SIĞIR
YETİŞTİRİCİLERİ
DERNEĞİ**

Sn. Sencer Solakoğlu, üreticilerin sütü spot piyasada satmak zorunda kaldıklarını belirterek, yurtiçinde ucuza satmak için üreticiye baskı yapıldığı takdirde üreticinin üretimden çıkacağını, süt üreticisinin karlılığının artmaması durumunda bunun tüketiciye yansımalarının olumlu olmayacağını çünkü yem maliyetinin artması durumunda sütün kalitesinin azalacağını ifade etti.

Sn.Solakoğlu, süt sanayicilerinin de özellikle discount marketler tarafından verilen sabit fiyatlar nedeniyle zor durumda kaldığını bu durumun USK'ya yansıdığını, TÜSEDAD'ın USK'da bulunmaması nedeniyle de Derneğin temsil ettiği orta ve büyük ölçekli işletmelerin mağduriyet yaşadığını, marketler ile ilgili olarak maliyetinin altında indirimli süt adı altında pastörize süt satılmasının önüne geçilebilmesinin sektöre olumlu yansıtacağını ifade etti.

Toplantıda söz alan Sn.Serdar Gül, üreticiler marketler ve sanayiciler ile ilgili sorunlarını görüşmek yerine maliyet konularına yoğunlaşılmasının uygun olacağını belirterek, endüstriyel tarafta üretim yapan süt üreticilerinin maliyetinin USK tarafından açıklanması gerektiğini tekrar vurguladı.

Sn. Muhittin Özder bunun üzerine düşünüldüğünün aksine maliyet konusunun tek başına kısa vadeli çözümler olacağını bunun yanında, biraz önce ele alınan konularının ele alınmasının önem arz ettiğini belirtti.

Özder, süt fiyatını asıl belirleyenlerin süt sanayicisinin değil marketler olduğunu, burada perakende yasasının bir an önce gündeme getirilmesi gerektiğini belirterek sanayicinin üreticiye ödemesini bir ay içerisinde yaptığını ancak marketlerin sanayiciye olan ödemelerini 4-5 aylık gecikme ile ödediklerini ifade etti.

Sn. Solakoğlu, özellikle son USK toplantılarında üretici temsilcilerinin karşısında süt firmalarının satın alma müdürleri bulunduğunu ifade ederek burada makul ve mantıklı bir tartışma yürütebilmek için firmaların üst düzey yetkililerinin bulunmasının daha olumlu sonuçlar doğuracağını vurguladı.

Bu yorum üzerine söz alan Sn. Özder, sanayici kesiminin son dönemde daha alt seviyede temsil edildiğini USK'nın saygınlığının da artması için bunun daha üst seviyeye çıkarılması gerektiğini belirterek bu konuda çalışacaklarını ifade etti.

**TÜM
SÜT, ET ve
DAMIZLIK SIĞIR
YETİŞTİRİCİLERİ
DERNEĞİ**

Özellikle fiyat ile ilgili olarak Sn. Özder, mevcut durumda çiğ sütün değerinin arttığını, USK'nın henüz tavsiye fiyatını değiştirmedğini ancak fiyatın zaten piyasa tarafından belirlendiği için diğer konular üzerine yoğunlaşmanın daha olumlu olacağını ifade etti. Sn. Özder Bakanlığın süt fiyatlarına müdahil olmak yerine üreticileri prim ve diğer destekler yoluyla üretime teşvik etmesi gerektiğini vurguladı.

Sn.Özder, Covid-19 sürecinde sütün değerinin arttığını, ilk anda dünya fiyatlarının 18 € cent civarına düştüğünü ancak kısa bir süre sonra toparlandığını, bu süreçte sütün insan sağlığı açısından öneminin daha da ön plana çıktığını, sütün sağlıksız olduğunu iddia eden mesnetsiz iddiaların bu dönemde azaldığını belirtti. Sn.Özder son dönemde süt sanayisine giden süt miktarının azaldığını ve bu durumun orta ve uzun vadede sıkıntılara yol açabileceğini sözlerine ekledi.

Bunun üzerine söz alan Sn. Sencer Solakoğlu, USK'nın fiyat konusunda etkinliğinin ortadan kalkması durumunun kendilerini olumsuz olarak etkilediğini tekrar vurgulayarak, üreticiler olarak perakendeye yönelmeye başladıklarını bu nedenle üreticinin de sanayici olmaya bir şekilde zorunlu bırakıldığını ifade etti.

Sn. Solakoğlu, ESK'nın piyasayı regüle edemediği için üreticilerin sütün karşısında bir muhatap bulamadıklarını, TÜSEDAD olarak üyelerini daha etkin temsil edebilmek için USK ile daha fazla koordineli çalışmak istediklerini ve Dernek olarak USK üyesi olmak istediklerini vurguladı.

Sn. Özder, TÜSEDAD'ı USK'nın düzenlediği toplantılara bundan sonraki süreçte davet edeceklerini burada TÜSEDAD'ın fikir ve önerilerinin çok değerli bulduklarını ve bu görüşlerden faydalanacaklarını ifade etti. Ancak üyelikle ilgili sorunun Bakanlık tarafından çözülebileceğini tekrar vurguladı.

Toplantının sonraki bölümünde soru cevap kısmında geçildi.

İlk olarak söz alan Kain Çiftliği temsilcisi Sn. Cevdet Kain, USK'nın çiğ süt fiyatlarının bir yıllık dönemde açıkladığını, üreticilerin maliyetinin ise yılbaşından bu yana yaklaşık % 23 oranında arttığını belirterek, bir süt işletmesinin hem yem maliyetlerini hem de süt satış fiyatlarını belirleyememesi halinde ayakta kalmasının mümkün olmadığını ifade etti.

**TÜM
SÜT, ET ve
DAMIZLIK SIĞIR
YETİŞTİRİCİLERİ
DERNEĞİ**

Sn. Kain, bu kapsamda Ulusal Yem Konseyi'nin kurulması gerektiğini ve bu kurumun Ulusal Süt Konseyi ile ortak bir çatı altında koordineli bir şekilde çalışmasının sektöre olumlu yansıtacağını belirtti ve önceki dönemlerde süt üreticisinin süttan değil sadece yeni doğan erkek hayvanlardan gelir elde ettiğini artık mevcut dönemde bu gelirin de ortadan kalktığını, hatta zarar ettiklerini vurguladı.

Bunun üzerine söz alan Sn. Solakoğlu, USK'da yem sanayisinden temsilcilerin bulunduğunu da ifade etti.

Sn. Özder, yem maliyetlerinin artışı ile ilgili olarak Bakanlığın bu sürece müdahale etmesi gerekliliğini vurgulayarak, TMO'nun bu süreçte arpa, mısır ve soya'da fiyat artışlarının önüne geçmesinin maliyetlere de olumlu yansıtacağını, burada Devlet tarafından verilecek prim ve desteklerin de önemli olduğunu ifade etti.

Bunun üzerine söz alan Sn. Solakoğlu, yem sanayicisinin de bazı sıkıntıları olduğunu bildiklerini özellikle büyük ölçüde ithalata dayalı üretim yapan yem sanayisinin dolar kurunun artışından doğrudan etkilendiğini ifade ederek, TMO müdahalelerinin hem bu ürünleri üreten çiftçileri hem de üreticileri mağdur etmeyecek şekilde düzenlenmesinin önemini vurguladı.

Sn. Solakoğlu, USK'nın tüm bu sorunların çözümünde gayretlerini artırması gerektiğini ve bu konuda TÜSEDAD olarak tüm güçleri ile kendilerine destek vereceklerini ifade etti.

Sn. Özder, Sn. Solakoğlu'nun TMO ile ilgili düşüncelerine katıldığını, TMO'nun sadece ithalat yaparak değil aynı zamanda üreticinin karlılığını koruyarak piyasayı regüle etmesinin ve bu arada üreticiyi subvanse etmesinin önemini vurguladı.

Sn. Özder yem fiyatları ile ilgili olarak yem sektörü ile daha sıkı iletişim kurularak bu fiyat artışlarına çözüm bulunması yönünde çalışmalar geliştirilmesi gerektiğini ifade etti. Üretici Birliklerinin ve Kooperatiflerin çığ sütte yaşanan olası fiyat düşüklükleri ve piyasa regülasyonu ile ilgili daha fazla çalışma yürütmeleri gerektiğini belirten Sn. Özder bu konuda kendilerini sürekli teşvik ettiklerini ve bu konuda yurtdışındaki kooperatiflerin örnek alınması gerektiğini ifade etti.

**TÜM
SÜT, ET ve
DAMIZLIK SIĞIR
YETİŞTİRİCİLERİ
DERNEĞİ**

Toplantının son bölümünde söz alan TÜRKİYEMBİR ve TÜSEDDAD Yönetim Kurulu Üyesi Nihat Öztürk, TÜSEDDAD çatısı altında yem ve süt sektörleri arasında bilgi paylaşımında bulunduğunu düşünülenin aksine yem fabrikalarının süt ve et üreticilerinin sürdürülebilir üretim yapması taraftarı olduğunu aksi halde kendilerinin üretim yapamayacağını, yem sanayicisinin dolar kuru kısılacı altında kaldığını, sektörün paydaşları arasında bu tip yanlış bilgilendirmelerin giderilmesi ve koordinasyonun sağlanarak sorunlara daha etkin çözümler bulunabilmesi amacıyla tüm kesimlerin bir araya gelmesi gerektiğini ifade etti.

Sn. Öztürk yemle ilgili olarak devlet müdahalelerinin de ters etki yaptığını bu kapsamda Tarım Kredi Kooperatiflerinin en büyük yem üreticilerinden biri olduğunu sözlerine ekledi.

Sn. Prof.Dr. Muhittin Özder, yem maliyetleri ve çiğ süt fiyatı arasında üreticilerin üretim yapmakta zorlandığını bildiklerini vurguladı.

TÜSEDDAD Üyesi Kain Çiftliği temsilcisi Cevdet Kain, USK'nın önümüzdeki dönemde çiğ süt fiyatlarının revizyonu için bir toplantı yapıp yapılmayacağını sordu.

Bunun üzerine söz alan Sn.Özder, şu an alınmış net bir kararın olmadığını, bu konuda Bakanlık'tan bir aksiyon almasını beklediklerini, aksi halde piyasa düzeninin bozulabileceğini, kendilerinin USK olarak gerekli tüm bilgi ve raporları Bakanlığa düzenli olarak gönderdiklerini ifade etti.

Toplantı Sn.Sencer Solakoğlu tarafından yapılan kapanış konuşması ile sona erdi.